

LOES DEN HOLLANDER,
LINDA JANSMA,
MARELLE BOERSMA E.A.

DE DONKERE DAGEN

DE CRIME COMPAGNIE

Atie Vogelenzang

Een Gezegend Nieuwjaar

‘Daar is ze.’ Inge en Selma zien dat hun vriendin Hanna Weeda de bakker betaalt en het brood in haar boodschappentas doet. Daarna schuifelt ze dicht langs de apotheek om niet door de sneeuw te hoeven lopen. Het is half januari en sinds nieuwjaarsdag heeft het bijna elke dag gesneeuwd.

‘Het moet niet gekker worden,’ zegt Selma als ze zien dat Hanna blijft staan voor de enige elektronikawinkel die het dorp Kollevaer rijk is. Ze verkopen er ook stofzuigers, broodroosters en witgoed. De etalage toont een wonderlijke uitstalling van een vrouw die in een glitterjurk en met een paraplu in een hand op een slap koord balanceert boven een bevroren vijver met reigers. Niemand in het dorp snapt wat die voorstelling met televisies te maken heeft. Er is nooit circus in Kollevaer en een vijver die kan dichtvriezen is er ook niet.

‘Ze heeft nog gewoon haar oude winterlaarzen aan.’ Selma klinkt oprecht verbaasd. ‘Die met die kapotte ritssluitingen. Zie je dat?’

‘Opschieten,’ zegt Inge, als ze zien dat Hanna de elektronica-winkel binnenstapt. ‘Als we het willen zeggen, dan moeten we nu oversteken.’ Geen van tweeën komen ze echter van hun plek. De een kan niet zonder de ander. Als Inge Selma niet zou ophalen, dan zou haar vriendin nooit meer de deur uit komen en verpie-teren in haar flatje achter de oude melkfabriek. En als Selma Inge niet regelmatig zou waarschuwen voor de gevaren van suiker, dan

was Inge nog dikker geweest en waarschijnlijk allang dood en begraven.

Inge laat zich op de bank in het bushokje zakken alsof ze op de bus wacht.

‘Dit weten we in elk geval zeker: ze is vorige week niet gekomen, omdat ze ons niet meer wil kennen,’ verklaart Selma hun beider aarzeling. Ze kijkt naar de natte krant met het oude nieuws, die half uit een afvalbak hangt. En dan weer naar de elektronikawinkel aan de overkant. ‘Ze gaat vast een heel grote televisie kopen. Maar wel die afgetrapte laarzen aanhouden.’

‘Of zo’n hoge Amerikaanse koelkast. Ze zeggen altijd dat mensen veranderen door zoiets.’ Uit haar jaszak diept ze een zuurtje op. Er zit pluis aan.

‘Ze was mijn beste vriendin.’ Selma realiseert zich dat ze zich verspreekt. Inge en Hanna zijn allebei haar beste vriendinnen.

Inge lijkt het niet te hebben gehoord. ‘Ik heb haar de dubbele gerstekorrel nog geleerd.’ Het klinkt alsof ze daar nu spijt van heeft.

‘Die had ze toch uit een patronenboek?’

‘Uit een boek? Niks daarvan. Die steek is nog van mijn grootmoeder geweest. En die had hem weer van haar grootmoeder. Die steek is al jaren in mijn familie. Net als de ajour.’ Het zuurtje breekt tussen Inges kiezen.

Selma kent het verhaal. Ze kennen elkaar tenslotte al zo’n veertig jaar. Toen ze elkaar ontmoetten waren ze allebei net getrouwd en allebei net verhuisd naar het dorp. Hadden ze vroeger veel gemeen, vandaag de dag lijken ze eerder elkaars tegenpolen: Inge, zwaar met een gevaarlijk hoge bloeddruk en nergens bang voor, Selma dun en dagelijks in de weer met het verjagen van demonen, die zich schuilhouden in de hoeken van haar geest en haar te volle huis. Ze staan aan de overkant van de straat half achter het hokje van de bushalte en wachten tot ze Hanna weer naar buiten zien komen. Ze kijken haar na als ze met voorzichtige stapjes de weg naar haar huis inslaat.

De stoep van de elektronikawinkel is schoongeveegd, maar toch liggen er drabbige bruine voetsporen op de vloer achter de winkeldeur. Er gaat een zoemer.

‘Dames, wat kan ik voor u betekenen?’ De eigenaar zelf staat vandaag in de winkel. Ze hoopten dat zijn vrouw er zou staan. Die begrijpt hen beter.

‘Wat heeft Hanna Weeda daarnet gekocht?’

Dat Inge zoiets gewoon durft te vragen. Van pure opwinding pakt Selma Inges mouw vast en houdt haar adem in.

Het lijkt erop alsof de eigenaar verlegen is met de vraag. Hij wringt zijn handen als een dokter die gaat zeggen dat hij een beroepsgeheim heeft.

‘Wij willen namelijk precies dezelfde,’ bluft Inge dan.

Het gezicht van de eigenaar klaart onmiddellijk op. ‘Maar dat kan, dames. Dat kan. Ze staan hier. Komt u maar mee.’

Ze lopen met hem mee. Weg van de breedbeeldtelevisies en de koelkasten.

‘Deze pc’s zijn heel geschikt voor beginners en voor senioren. Om computerangst te overwinnen. Hij kan alles.’

Inge steekt haar hand uit en drukt op een toets, alsof ze wil bewijzen dat zij noch oud, noch een beginner, noch angstig is. Op het computerscherm verschuift iets in het beeld.

‘Oei,’ zegt Selma.

‘Verdorie,’ zegt de eigenaar. ‘Wat is dat nou?’

‘Heb ik iets verkeerd gedaan?’

‘Dat is... Nee, nee, het komt goed.’ Ze zien niet precies wat hij doet, maar wel dat het hem ergert. Zijn kaakspieren bewegen op hetzelfde ritme als zijn beukende vingers op het toetsenbord. ‘Zo,’ zegt hij ten slotte. ‘Dat gebeurt soms. Niets aan het handje.’

Alle drie kijken ze naar de computer die alles kan.

‘Wat kan hij dan bijvoorbeeld?’ Selma’s kennis van automatisering gaat niet verder dan af en toe met haar bankpas geld uit de muur halen. En zelfs daar ziet ze elke keer opnieuw tegen op. Ze is vooral bang dat het ding haar pasje opeet. Want dat hoor je vaak

genoeg: ‘Mijn pasje is opgegeten.’ Alsof zo’n machine je wil straffen. En hoe komt ze dan aan geld? Ze zal verhongeren.

‘Online boodschappen doen, bijvoorbeeld,’ zegt de eigenaar.

Selma vraagt. ‘Ook haaknaalden of breipatronen?’

‘Alles kan, alles kan. Als je dat zou willen, hoef je de deur niet eens meer uit. Bij slecht weer kun je gewoon alles laten bezorgen. Erg makkelijk.’

Selma kijkt Inge aan. Ze doen graag boodschappen in de supermarkt. Het is het hoogtepunt van de week om bij de Coop samen een gratis kopje koffie te drinken en voor Inge precies honderd gram snoepjes te scheppen. Waarom zou Hanna geen boodschappen meer willen doen?

De eigenaar merkt dat zijn voorbeeld doel dreigt te missen. De aandacht van de dames verslapt. ‘Of boeken? Muziek?’ Hij gooit de woorden als ballen in de lucht, maar niemand vangt ze op.

‘En natuurlijk kun je ook online je bankzaken regelen,’ haast hij zich te zeggen.

Dan is Inge de eerste die iets zegt. ‘Gaat Hanna dat doen?’

De eigenaar trekt een zuinig mondje en knikt als hij zegt: ‘Dat zou inderdaad heel verstandig zijn. In haar situatie.’

Hij weet het ook, denken Selma en Inge op hetzelfde moment. Iedereen in het dorp weet het natuurlijk. Het heeft tenslotte in de krant gestaan. Zijzelf hebben het nota bene uit de krant moeten vernemen. Dat was misschien nog wel het allerergste. Elkaar elke week treffen, alles met elkaar delen, lief en leed. En dan dit. Deze stiekeme kant van Hanna had hen vol in het gezicht getroffen.

‘Kijk,’ zegt de verkoper. ‘Je kunt er ook het nieuws op lezen. Ons eigen dorpsnieuws, bijvoorbeeld.’ Hij klikt op een paar toetsen en ze zien een foto van Hanna op het scherm verschijnen. Het is dezelfde foto als die in de krant had gestaan. Hanna draagt haar netste jurk en op de achtergrond herkennen ze haar dressoir met de verzameling oude koekblikken.

‘Ons dorp, pats-boem, in één keer op de kaart gezet. Het heeft

zelfs de buitenlandse pers gehaald.' De eigenaar klinkt trots. 'Ze zal wel snel willen verhuizen.'

'Heeft ze dat gezegd?' Selma is nog niet eens gewend aan de hele situatie, laat staan aan de crisis waarin hun vriendschap zich bevindt. En nu gaat Hanna ook nog verhuizen? Het is je reinste ver-raad. 'Waarheen?'

'Daar hebben we het niet over gehad. Niet met zoveel woorden, maar dat zou ik doen. Altijd je droom achternagaan.'

De ziekte van deze tijd, denkt Selma. Iedereen voortdurend op jacht naar het vervullen van zijn dromen. Alsof dat een heilige plicht is. Iets wat je absoluut in je leven gedaan moet hebben om na je dood niet in de hel terecht te komen. Op hun wekelijkse breimiddagen hebben ze het overal over gehad, maar over wat de droom van Hanna was, daar hadden ze het nooit over. Ze zou het niet weten.

De eigenaar aarzelt even. 'Hoe is dit eigenlijk voor jullie? Als goede vriendinnen? Wel moeilijk zeker?' De eigenaar kijkt alsof hij medelijden heeft. 'Het lijkt mij een nachtmerrie. Een aardbeving die de grond onder jullie voeten slijt en jullie staan opeens tegenover elkaar, gescheiden door een ravijn.'

Inge en Selma kijken elkaar aan. Zo hadden ze het nog niet voor zich gezien.

'Heeft de krant jullie ook benaderd? Wat vroegen ze?' vraagt de eigenaar dan.

'Wij weigeren elk commentaar,' zegt Selma.

'Ik lig er in elk geval niet van wakker,' zegt Inge. Ze graait in haar jaszak naar nog een zuurtje.

Selma weet wel beter. Inge doet geen oog meer dicht. Haar goe-de vriendin heeft altijd al een rode kleur, maar sinds het gebeuren gloeien haar lippen paars op als zelfs maar de naam van Hanna valt.

'Het laatste woord is hier nog niet over gezegd,' zegt Inge tegen de verkoper. 'Zeg dat maar tegen Hanna als je haar binnenkort weer ziet.'

‘Kom, Inge,’ zegt Selma.

Als ze buiten staan zegt Inge: ‘En nu ook nog verhuizen. Het moet niet gekker worden.’ Haar woorden komen als wolkjes uit haar mond en dragen de geur van citroen.

In haar flat achter de oude melkfabriek stalt Selma al haar brei- en haakwerken van de afgelopen twintig jaar uit. Truien op het bed, sjaals op de stoel, mutsen in het raamkozijn.

‘Dát zal je leren,’ mompelt ze. ‘Als het voor jou zo weinig voorstelt. Wacht maar, kapotmaken kunnen wij ook. Wie denk je wel dat je bent, Hanna Weeda.’ Ze pakt een schaar en knipt een draadje los aan een muts. En dan de volgende. Onvermoeibaar werkt ze door. Deze demonen kan ze aan. De volgende ochtend liggen er in het raamkozijn bollen wol in plaats van mutsen en sjaals. Net als op haar bed. En op de stoel bij het raam.

Inge ligt in haar flat klaarwakker naar het plafond te staren. Haar maag zeurt dat hij vulling wil. Uit de keuken haalt ze een familiepak koffiebroodjes met rozijnen, een pot jam en een lepel. Zittend in bed, met uitzicht op de donkere dennen, eet ze de broodjes op en likt de jamlepel af. ‘Het moet niet gekker worden, Hanna Weeda,’ mompelt ze in zichzelf.

Wie van hen tweeën de beslissing neemt weten ze later niet meer. Maar als Inge voor dag en dauw aanbelt bij Selma, doet die de deur meteen open. Haar jas heeft ze al aan.

‘Zo kan het niet langer,’ zegt Inge. Ze kijkt naar de bollen wol die in de vensterbank liggen.

‘Nee, je hebt gelijk, dit gaat zo niet,’ zegt Selma en ze trekt de deur van haar flat zo hard achter zich dicht dat de zelfgemaakte deurkrans, met dennengroen, rood lint en dennenappels uit het bos bij Inge, heen en weer zwiept.

Ze lopen over het verlaten dorpsplein. Hier en daar liggen nog resten van kerstversiering, slordig bijeengeveegd. De grote kerstboom van de winkeliersvereniging is weggehaald, nadat hij

scheefgezakt was door het gewicht van de onverwachte sneeuw. In een tuin staat een verlichte arrenslee. In de goten liggen vuurwerkresten.

Inge en Selma voelen geen kou. Ze lopen gearmd en zetten stevige stappen op de keiharde, bevroren sneeuw. Het is nog steeds donker als ze bij het huis van Hanna aan de Kerkstraat aankomen. Ze kloppen aan en Hanna doet de deur open, terwijl haar kat Kopjes miauwend langs haar benen strijkt. In de gang doen Selma en Inge hun schoenen met zoute zolen uit. Ze gaan aan de keukentafel zitten. Op het dressoir staat een kandelaar met kaarsen en in de lijst van de spiegel zijn kerst- en nieuwjaarskaarten gestoken. Hanna heeft al vroeg gebakken. Op de aanrecht staat Hanna's befaamde chocolade-sinaasappelcake af te koelen.

'We moeten eens praten,' bijt Inge de spits af, ook al loopt het water haar al in de mond.

'Ja,' beaamt Selma. 'Wij zijn gekomen omdat we ons zorgen maken.'

'Je bent vorige week niet komen breien.' Inge kijkt verlangend naar de taart en neemt dan een van de kaakjes die Hanna voor hen neerzet.

'Ik had het druk,' zegt Hanna en ze zet koffie op tafel.

'Maar we komen altijd bij elkaar om te breien. Altijd. Wat er ook gebeurt.' Inge pakt meteen een tweede koekje en doopt dat in haar koffie.

'En nu hoorden we ook nog dat je gaat verhuizen.' Selma hoort zelf dat ze klagerig klinkt.

'Verhuizen?' Hanna trekt haar wenkbrauwen op en grinnikt dan. 'Van wie heb je dat gehoord?'

'Zeg maar niet dat het niet waar is.' Inge doet opnieuw een graai naar de schaal die Selma net van haar wegschuift. Ze werpt haar een zure blik toe.

'Het is niet waar. Dat van dat verhuizen.' Hanna klinkt beslist. 'Ik ben gehecht aan deze flat, aan dit dorp. Mijn Ben ligt hier begraven.'

Inge knijpt haar ogen tot spleetjes als ze zegt: 'Je jukt, Hanna. Je liegt alsof het gedrukt staat. Je maakt ons niet wijs dat je nu hier blijft zitten. In dit lekkende krot.'

'Krot?' Hanna kijkt oprecht verbaasd.

'Jokken. Hoe durf je. Tegen je beste vriendinnen.'

Met een klap zet Hanna haar koffiemok op tafel. 'Wat willen jullie nou eigenlijk? In al die jaren hebben we nog nooit ruziege maakt.'

Inge schrikt. Selma haalt diep adem om iets te zeggen. 'Nou, dat je... dat je weer gewoon komt breien natuurlijk. We missen je.'

'Zeg dat dan gewoon. Afsproken. Komende woensdag ben ik weer van de partij.'

'En dat je ons natuurlijk geeft wat ons toekomt,' zegt Inge op eens.

Er valt een stilte. Buiten wordt het langzaam licht. Aan de overkant doet iemand de gordijnen open.

'Het was jullie eigen beslissing om niet meer mee te spelen. Eerst die van jou. En toen die van Selma,' zegt Hanna.

Lijkt het nou alsof ze glimlacht? Selma wendt haar blik af. Kopjes probeert op de tafel te springen. Wat een rotkat is dat toch, denkt ze.

'Ik heb nauwelijks een pensioen.' Inges lippen worden paars. 'Daar hebben we het over gehad. Het was gewoon niet meer op te brengen.'

'Die twee euro per maand? Die gaan nu waarschijnlijk op aan snoepjes,' antwoordt Hanna. Het klinkt plagerig, maar dat ontgaat Inge.

'Het was nog maar een maand dat we niet meer meespeelden. Eén keertje pas. Het valt me gewoon zo tegen van je, Hanna.' Inge balt haar vuisten. De knokkels worden er wit van. 'Al die jaren. En dan dit.'

'Rustig, rustig,' zegt Selma. 'We zijn toch verstandige mensen. We komen er wel uit. Wat Inge wil zeggen, Hanna...' Ze kijkt schuin naar Inge. 'Wat ons vooral zo dwarszit, is dat je niets tegen

ons gezegd hebt. Dat we het in de krant hebben moeten lezen. Wij zijn nota bene je beste vriendinnen.’

Hanna knikt. ‘Daar maak ik mijn excuses voor, Selma. Maar er gebeurde nogal veel ineens. Je hebt geen idee hoeveel mensen er ineens iets van je willen.’ Hanna staat op, verlaat de keuken en komt terug met een postzak die ze over de vloer met zich meesleept. Het valt Selma op dat ze er moe uitziet.

‘Wat is dat?’

Hanna gooit een handvol enveloppen op tafel. ‘Brieven.’

‘Van wie dan allemaal?’

‘Kijk zelf maar.’

Selma kijkt. ‘Dit is een brief van een uitgeefster. Die wil zeker je levensverhaal.’ Ze pakt nog een envelop. ‘En deze is van een vrouw die Chardonnay heet.’

‘Dat is wijn,’ zegt Inge.

‘Het zijn allemaal wildvreemde mensen, mensen die problemen hebben en om hulp vragen,’ zegt Hanna.

Selma pakt een envelop met een buitenlandse postzegel op. Er zit een klein velletje papier in.

‘*Greetings, blessed one,*’ leest Selma hardop.

‘Die is van een meneer uit Nigeria. Een heel mooie man. Zo knap dat hij mijn adres heeft gevonden. En zo aardig, dat “blessed one”.’ Hanna kijkt dromerig naar Kopjes en krabt hem tussen de oren. ‘Ik voel me ook echt “blessed”, gezegend.’

‘Maar wat ga je nu doen?’ Selma legt de enveloppen terug en kijkt naar Inge, die haar blik afwendt van Hanna. Dat doet Inge alleen als ze heel kwaad is. Ze heeft een hoogrode kleur, donkerpaarse lippen en haar handen vegen constant denkbeeldige kruimels van tafel.

‘Lezen en dan beantwoorden.’ Zorgzaam schuift Hanna de brieven bij elkaar en doet ze terug in de postzak. ‘Er zijn zoveel mensen die het moeilijk hebben.’

‘Maar wat zijn je plannen dan precies, Hanna?’ Inge vraagt het. Selma knikt instemmend.

Hanna glimlacht raadselachtig en pakt de taart van de aanrecht. Ze legt er een mes bij, het heft uitnodigend naar haar vriendinnen gekeerd. ‘Woensdag kom ik weer breien.’

‘Stel je voor,’ zegt Inge even later, al minstens voor de zesde keer. ‘Alles weggeven. Alles! Aan wildvreemden.’ De koffie bij de Coop smaakt niet zoals anders. De muziek staat te hard en de winkelkarren lijken opzettelijk tegen elkaar op te bonken. ‘Dat noemt zich een vriendin. “Er zijn zoveel mensen die het moeilijk hebben.” En wij dan? Wij doen er opeens niet meer toe? Hadden wij haar soms ook een bedelbrief moeten schrijven?’

‘Ik wil naar huis,’ zegt Selma. ‘Ik ben bekaf. Ik heb overal pijn.’

Hanna’s kat Kopjes probeert uit de boodschappentas van Inge te komen. Onder de ritssluiting loert hij hen met een geel oog woedend aan. Ze geeft een schop tegen de tas. ‘Hou je gemak jij.’ De dikke Inge raakt uit balans en duwt bijna het rek met vroeg zaai-goed omver.

Selma geeft haar een papieren zakdoekje en fluistert. ‘Er zitten nog wat spatjes op je schoenen.’

Inge buigt zich voorover. Ze kan er maar net bij. ‘Zo goed?’ hijgt ze. Selma knikt. ‘Ik zou best iets lusten.’

‘Ik begrijp niet dat je nu aan eten kunt denken.’

Inge doet alsof ze het niet heeft gehoord. Gearmd lopen ze naar de flat van Selma achter de melkfabriek. Twee vrouwen met een wild bewegende boodschappentas.

‘Wat zeggen we als iemand vraagt waarom wij Hanna’s kat hebben?’

Selma zoekt naar haar sleutel en steekt hem in het slot. ‘Dat Hanna de wijde wereld in is getrokken. Om haar geld uit te delen.’

‘En dat zullen ze geloven?’

Selma denkt even na. ‘Dan vertellen we toch van die mooie man uit Nigeria? Met z’n “blessed one” brief. Daar is ze dan naartoe.’

Op de voordeurmat ligt de post. Reclame en een grote witte envelop. Selma raapt alles op.

Inge laat Kopjes vrij, die met een wijde boog uit de tas springt en wegvlucht door de openstaande deur van de slaapkamer. Selma niest. En nog een keer. 'Ik ben allergisch voor kattenhaar.'

'Dat had je eerder moeten bedenken. Ik hoef hem niet. Ik wil nog een keer mijn handen wassen. Als ik het had geweten, dan had ik plastic handschoenen meegenomen van huis.' Inge verdwijnt naar de badkamer.

'Je bent erg impulsief. En een driftkop.' Selma keert de envelop om. Er staat geen afzender op. Selma krijgt weinig post. Hooguit één keer per maand een afschrift van haar groene bank. En met haar verjaardag een kaart van een verre nicht van haar overleden echtgenoot die ergens in Schotland woont. Selma is nog lang niet jarig. In de badkamer stopt het ruisen van water.

'Van Hanna,' zegt Selma als ze de handtekening onder aan de brief heeft ontcijferd en Inge de badkamer uit komt.

'Waarom heeft ze daar niets over gezegd? Dat ze ons een brief had geschreven?'

'Daar gaf je haar nogal de kans voor. Hij is trouwens aan ons beiden gericht.'

'Wat schrijft ze?'

'Ik heb hem nog niet gelezen.'

'Schiet op dan.'

'Lieve vriendinnen.'

'Líéve?'

'Dat staat er.'

'Ga door.'

Selma leest en zegt dan 'dat ze er niet lang over heeft hoeven nadenken toen de hoofdprijs op haar nieuwjaarslot viel.'

'Nadenken? Waarover?'

'Ik hoef jullie niet te vertellen dat ik...'

'Dat ze wat?'

Inge verstaat Selma nauwelijks als ze zegt: 'Dat ze... Dat ze heel

blij was toen ze hoorde dat ze de hoofdprijs in de Grote Loterij had gewonnen.’

‘Dat haalt je de koekoek,’ sneert Inge.

Selma heeft het gevoel alsof Hanna ineens naast hen staat. ‘Dat zij ervoor gekozen heeft om met haar deel van de prijs andere mensen gelukkig te maken.’

‘Dat wisten we al. Flauwekul. Dat hoeft ze ons niet nog een keer onder de neus te wrijven.’ Inge pakt de boodschappentas op en zet hem meteen weer neer. Ze hijgt opeens. ‘Haar deel? Wat bedoel je met “haar deel”?’ In de slaapkamer van Selma miauwt Kopjes.

Selma kijkt Inge aan. ‘Hanna schrijft dat ze de prijs met ons wil delen, ook al hebben we de laatste keer niet meebetaald. Ze wil niet dat geld tussen ons in komt te staan. Dat schrijft ze. Haar voorstel is “gewoon alle drie een derde”. En dat hebben jullie bij dezen zwart op wit.’

Inge snakt naar adem. ‘Een derde?’

‘Ieder vijf miljoen. Dat lijkt Hanna redelijk. Het duurde even voordat zijzelf het geld op haar rekening had, maar als we onze bankrekeningnummers aan haar doorgeven, dan maakt ze het in orde. “Een Heel Gelukkig en een Gezegend Nieuwjaar, lieve vriendinnen.”’